

האב, אברהם פרנקו, שנב מת בדירתו — בנו ניסים (מחזיק בנשק) שיחזר את הכשע למחרת היום

את הנשק, חזרתי, לקחתי את הנשק ועליתי למעלה. עם אבא ז"ל ישבו שתי הבחורות, הן לבשו כותונת-לילה. אבי ישב מאחורי שולחן והמשיך לשתות ויסקי. הוא אמר לי: "תשב"

מה שראיתי בחדר העמיד אותי במ"בוכה. היה ערף לי לא לראות את זה. ידעתי שלאבי יוצא ללכת עם כל מיני בחורות צעירות, ולפעמים הוא היה אפילו מתחיל עם חברות שלי, שעברו לידי הרוכן. אבל לא היה איכפת לי, לא הייתי חושב על זה. אלא שכאחותי יום מצאתי את עצמי בתוך זה, לא העזתי אפילו להביט בהן. אמרתי שאני רוצה לדבר איתן, ושיוציא את הבחורות מהחדר. החלטתי לדבר כדי לשבור את הסכר שהיה בינינו. וזה היה משונה לו פיתאום, שאני עומד על שלי. הוא אמר לבחורות להישאר, וכמו תמיד אמר לי: "מה אתה עושה פה?" וקילל. אבל הוא הבין שהפעם זה שונה וזה בילבל אותו. הוא הכריח אותי לשתות ויסקי ומזג לי כוס מלאה. הוא אמר לי: "תש"תה" אמרתי לו שלא באתי לשתות ושד אני רוצה לדבר. תמיד הייתי שותה כ"שציווה, אחרת היה מסוגל להרכיב לי הייתי שותה מתוך פחד.

חישמל לי את השכל

רבצתי מכה לכוס, היא התפריצה ועפו רסיסים. היד שלי נשרטה ואבי אמר לפועל להביא יוד. אני עמדת להתפוצץ, וכמה שיותר דיברתי זה יותר הפליא אותו. הוא עשה תנועה כאילו הוא רוצה לשבור את המראה שמאחוריו, כי כשהיה מתעצבן תמיד היה שובר דברים. שאלתי אותו אם הוא רוצה שאעזור לו לשבור, רכבתי את הנשק ויריתי לאורך הקיר. זה היה עוץ. כלי-אוטומטי, והצורה הזו חישמל לי את השכל. זה השאיר אותי בתוך טימ"טום כזה, המום. לא הבנתי בכלל שזה אני שירה.

נשארתי עם האצבע על ההרק ל"שניה. ואו אבי קם. הוא היה שיכור מאוד, גם הוא נשאר המום שניה, ואחר כך ניסה לתפוס לי את הנשק, לא בצורה מאיימת, אלא מתוך אינסטיינט קט. הוא משך את הנשק, ואצבעי הת"הרק על ההרק, אז נפלט כל הצרור שנשאר. הוא מת במקום, כנראה מה שהמישטרה סיפרה. שאמרתי לי מישוהו שחיסלתי חשבונות, זה לא נכון בכלל. אני לא ידעתי אז אפילו את המושג הזה, "לחסל חשבונות". זה דבר שהמישטרה הרכיבה. אני בכלל לא ירדתי במדרגות, אלא נשארתי במקום עד שבא דודי, אחי אבי, שגם לו היה דוכן בקירבת-מקום. הוא שאל אותי מה קרה, ואני אפילו לא יכולתי לדבר. רק הנעתי בראשי.

הבחורות שהיו במקום ברחו עם העריות, והתחילו להגיע אנשים. מישוהו שהיה בקיא בפשע הציע לי לברוח, אבל אני אפילו לא חשבתי על זה. כי ידעתי שלא עשיתי שום דבר רע. ואו הגיעה המישטרה. הם לקחו לי את הנשק מהידיים וישר התחילו לחקור אותי.

ליזי בורדן, סמל רצח-ההורים, זוכתה במישפט

חריף בשני בתי-מירקחת בעיירה. היא הסבירה כי היא זקוקה לרעל כדי לשמר מעיל-פרווה יקר. בחום הקיץ. שני הרוקחים סירבו למכור לה את הרעל. למחרת בבוקר, כאשר הבית היה ריק מיושבי. מצאה ליזי את גופות אביה ואמה החורגת. שנרצחו במכות גרזן בראשם. ראש גרזן, שנוקה זה מקרוב בחול ואפר, נמצא בבית. ליזי נאשמה ברצח הש"ניים. הראיות הוכיחו כי הרצח בוצע בידי מישהו שהיה בתוך הבית.

בתחילה הייתה העיירה מזועזעת ושינאה עזה התפתחה כלפי ליזי. אולם במשך הזמן. כאשר ליזי התעלמה במישפט ובכתה, החל הציבור לתמוך בה. היא זוכתה במישפט והמשיכה לחיות את חייה בעיירה שבה גדלה.

אחת התיאוריות לגבי הרצח היא כי ליזי רצחה את הוריה במהלך התקף אפילפטי חריף. שגרם לה לחוסר ידיעה על מה שקרה.

ליזי בורדן הפכה לנכס במולקלור האמריקאי בגלל שיר הילדים המקאברי: ליזי בורדן גרזן נטלה ולאמה ארבעים מכות נתנה. כשהבינה מה עשתה הכניסה גם לאביה ארבעים מכה. ליזי סמל לרצח הורים בארצות-הברית. היתה רזוקה בת 32. כאשר התרחש הרצח. בשנת 1893. בעיירה מול-ריוור, במסצ'וסטס. אביה של ליזי, אנדרו בורדן, היה אזרח עשיר ומכובד בעיירה. לאחר מות אשתו הראשונה, אמן של ליזי ואמה, נשא לו אשה שנייה, שהפכה אמן החורגת של השתיים. למרות עושרו, היה אביה של ליזי ידוע ככילי גדול. ליזי העריצה את אביה אך שנאה את אמה החורגת. כי חשבה שהיא רוצה לנשל אותה מכספי המישפחה. בקיץ החם של 1893 ביקשה ליזי לקנות רעל

אולי זה קרה גם מפני שהיה לי נשק כיד. אבל אני לא מאשים את צה"ל בכך. היה אז חוק כזה, שחיילים קרביים חייבים לשאת את הנשק שלהם צמוד. אחרי המיקרה שלי הוציאו הוראה שחיילים בחופשה צריכים להפקיד את הנשק שלהם אצל קצין-העיר. באתי אז לחופשה רגילה, והייתי צריך לעבור בדוכן. נמאס לי, היה ערף לי לשרת בבסיס רגוע, מאשר להיות בכלגאן כזה. חזרתי הביתה אחרי שהב"אתי את אבא לתחנה המרכזית, ולבשתי את המדים שלי. לקחתי את הנשק ואת הפק"ל שלי וחזרתי לתחנה המרכזית. החלטתי, שלפני שאסע הפעם, אני חייב לנסות לדבר עם אבא, כדי לנסות את הדברים. כי עד אז אמרתי "אמן" על כל דבר שהוא אמר. גם מתוך כבוד אליו וגם מתוך פחד. הייתי במצב של פאראנויה. החלטתי לשים סוף למצב הזה,

אמי מעולם לא השלימה עם המא"ס-עולם שהוטל עליי, והיא אירגנה אנשים, כתבה עצומות ועשתה מילחמה של חמש שנים, כדי שהציבור יבין מה קרה. היה צורך שיבינו כי לא מספיק שקרה לי המיקרה, שאיברתי את אבי ז"ל, ואני גם עמוס בכאב וצער וחרטה, ואצטרך לסכול כל החיים. כמה שאני מתפתח יותר אני מבין יותר שטעיתי אז והכאב שלי גדול יותר. היום, עם הידע שלי, זה לא היה קור"רה. היום הייתי מסדר את העניין בר"ב, בדרך שהיתה טובה גם לאבי ז"ל וגם לכל אלה שמסביב. גם אז ניסיתי לדבר ולשכנע, אבל לא היה לי מספיק כוח לזה. אם היה לי אז הידע של היום, הייתי מצליח לשכנע אותו לפחות לשמוע אותי, אולי הייתי משכנע אותו שייילך לישון עד שיחזור להכרה, והייתי מדבר איתו אחר-כך.

ניסים פרנקו מספר, בת'אחותו ג'יני אשכנזי מקשיבה

הייתי מוכרח להיכנס ולהתקיים לפי חוקים אלה. ידעתי שעללי להיות קשוח. עזר לי שראו אותי שם כמו אחד שמסוגל לכל, וזה נתן לי מעמד. הייתי גם חזק פיזית וגם האופי שלי חזק מאוד. עשיתי כל דבר שהיה צריך כדי להוכיח את עצמי. אם זה היה בדיוורים או במאבקים. רציתי שידעו שאני הכי טוב, ואי אפשר לשבור אותי.

הייתי מאוד רחוק מסמים ואלכוהול, זה אפילו הגעיל אותי, כי זה הזכיר לי את אבי ז"ל. היה לי ראש נקי. ידעתי שאצא פעם מהכלא ויש לי התחייבות לראג למישפחה. אמא שלי אף פעם לא הלכה אפילו למכולת. כשאבי היה חי, הוא לא נתן לה לצאת. היא לא ידעה שום דבר על העולם. אחרי מותו נוצרו לה בעיות קשות. בגלל מה שעשיתי, הרגשתי את עצמי אחראי פי מיליון כלפי מישפחתי. כאשר המישטרה ביקשה ממני ל"שחזר, זה היה ביום השני לאחר המיקרה. אני אפילו לא הבנתי את המילה הזאת, "שיחזור". סחבו אותי כמו ילד כיד, נתנו לי רובה-צעצוע. ואמרו לי: "תחזיק ככה". המיקרה עצמו קרה אחרי תקופה ארוכה של סבל והתיאפקות. זה היה כמו הרגעש שמתפרץ פיתאום, היה פיצוץ כזה ואחריו הרגשתי ריקנות.

למרות המיקרה אמרו לי שאבא מת, אבל זה רק עבר לידי, זה לא נכנס לי בתודעה. תיכף אחרי שזה קרה, לקחו אותי לתחנת-המישטרה ונבו ממני עדות. חשבתי שאני חייב למסור עדות, לא ידעתי בכלל מה אני מדבר ולא ידעתי שיש לי זכויות. ואו המישטרה פשוט הרכיבה לי את התיק למאס"ר-עולם. אחר-כך, כשהתחלתי להבין את המהלכים החוקיים, שלא צריך לתת עדות, זה ממש הרף אותי שהמישטרה עשתה לי את זה. לא לקחו בחור צעיר וחסר-נסיון, והלבישו עליו תיק-רצח. הם ידעו בדיוק מה לשאול ואיך לכוון את החקירה. זה היה ממש זנות מצד המישטרה, הם עשו את זה כדי לפגוע בי.

אני חושב שקודם כל היו צריכים לתת לי כמה ימים להירגע. שאחזור לעצמי, שאחזור להכרה, ורק אז לגבות ממני עדות. אבל הם שאלו, ואני עניתי, והם צירפו כל מיני דברים והובילו לקו שמרשיע אותי בזיון, למרות שהדברים בכלל לא היו כך.

אני חושב שהם לפסיכולוג כדי שיעזור לי, אבל הם לקחו אותי אליו רק אחרי כמה חודשים. הם ניסו להוכיח שאני באתי בכוונה תחילה לרצוח אותו. אבל יש מצב כזה של הצטברות המון דברים קטנטנים, כמו אטומים, שמביאים בסוף לידי פיצוץ כמו פצצת-אטום. הפרטים הקטנים האלה היו ההתנהגות של אבי ז"ל כלפי המישפחה והחיים שלנו.

אני חושב שמה שעשיתי היה הריגה בשגגה, והעונש על זה הוא שלוש שנים או משהו כזה, כי אני לא הייתי בפשע, לא חיפשתי לשרוד או לגנוב. זה לא האופי שלי.